

Sygn. akt I PZ 34/10

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Gersdorf (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa I. S.

przeciwko Spółdzielni Inwalidów w S.

o zapłatę 70.000 zł,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 grudnia 2010 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w Ł.

z dnia 27 lipca 2010 r.,

oddala zażalenie oraz wniosek o zasądzenie na rzecz pełnomocnika powódki kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 27 lipca 2010 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. odrzucił zażalenie powódki I. S. i jej pełnomocnika na postanowienie tego Sądu z dnia 18 lutego 2010 r., którym odrzucono zażalenie powódki na postanowienie tegoż Sądu z dnia 15 stycznia 2010 r., którym oddalono zażalenie powódki na postanowienie Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 10 listopada

2009 r. Przedmiotem tego ostatecznego orzeczenia Sądu Rejonowego było odrzucenie zażalenia powódki na postanowienie z dnia 19 października 2009 r. o odrzuceniu pozwu.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 27 lipca 2010 r. Sąd Okręgowy – w odniesieniu do zażalenia wniesionego osobiście przez powódkę - wskazał, że zażalenie skierowane do Sądu Najwyższego może być sporządzone (wniesione) wyłącznie przez osoby mające fachowe umiejętności. Tak szerokie ujęcie przymusu adwokacko-radcowskiego oznacza, że strona może działać wyłącznie przez adwokata lub radcę prawnego. W rozpatrywanej sprawie zażalenie do Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2010 r. , podtrzymane dnia 19 kwietnia 2010 r., zostało sporządzone i wniesione osobiście przez powódkę, która nie wykazała, by była do tego uprawniona w świetle art. 87¹ k.p.c.

Odnosząc się do zażalenia pełnomocnika powódki, Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 394 k.p.c. termin do wniesienia zażalenia skierowanego do Sądu Najwyższego jest tygodniowy i liczy się od dnia doręczenia postanowienia. Zażalenie pełnomocnik powódki wniósł dnia 1 lipca 2010 r. z przekroczeniem tygodniowego terminu do wniesienia tego środka zaskarżenia, który upłynął dnia 7 kwietnia 2010 r. Sąd Okręgowy podkreślił przy tym, że odpis postanowienia z dnia 18 lutego 2010 r. doręczono powódce w dniu 25 lutego 2010 r., jednakże bez stosownego pouczenia o sposobie i terminie jego zaskarżenia. Pouczenia tego (o możliwości wniesienia zażalenia do Sądu Najwyższego przez profesjonalnego pełnomocnika) dokonano zarządzeniem z dnia 23 marca 2010 r., które doręczono powódce w dniu 31 marca 2010 r., stąd też Sąd Okręgowy uznał, że termin do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 18 lutego 2010 r. upłynął w dniu 7 kwietnia 2010 r. Sąd Okręgowy stwierdził, że nieuprawnione jest twierdzenie skarżącego, iż termin został zachowany z uwagi na obecne brzmienie art. 124 § 2 k.p.c. Wskazany przepis stanowi, iż w razie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego na wniosek zgłoszony przed upływem terminu do wniesienia zażalenia, dla którego sporządzenia ustawa wymaga zastępstwa prawnego przez adwokata lub radcę prawnego, sąd doręcza ustanowionemu adwokatowi lub radcy prawnemu odpis postanowienia z urzędu, a termin do wniesienia zażalenia na postanowienie biegnie od dnia jego doręczenia

pełnomocnikowi. Jeżeli strona prawidłowo zażądała doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, odpis postanowienia doręcza się pełnomocnikowi z uzasadnieniem. W rozpoznawanej sprawie wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu powódka wniosła dnia 14 kwietnia 2010 r., a więc już po upływie terminu do wniesienia zażalenia. Z uwagi na to powoływany art. 124 § 2 k.p.c. nie znajdował na gruncie rozpoznawanego przypadku zastosowania. Sąd Okręgowy zaznaczył także, że powódka nie złożyła wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 18 lutego 2010 r.

Sąd Okręgowy podkreślił ponadto, że oddalono wniosek o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu zażaleniowym, gdyż wniesienie zażalenia podlegającego odrzuceniu z powodu niespełnienia podstawowego kryterium, jakim jest dochowanie wymaganego terminu, nie daje podstawy do przyznania wynagrodzenia za taką czynność, albowiem Skarb Państwa nie może ponosić kosztów czynności procesowo wadliwych, a dokonanych przed podmiot fachowy, powołany specjalnie po to, aby do wadliwości takich nie dopuścić i uchronić stronę przed ich proceduralnymi skutkami.

Pełnomocnik powódki wniósł na powyższe postanowienie zażalenie, zaskarżając je w części dotyczącej odrzucenia zażalenia pełnomocnika powódki oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucono naruszenie: art. 124 § 2 k.p.c., przez nieuzasadnione przyjęcie, że w przedmiotowej sprawie przepis ten nie ma zastosowania oraz § 1 ust. 3 w związku z § 2 ust. 1, 2 i 3 w związku z § 6 pkt 6 w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.), przez oddalenie wniosku pełnomocnika powódki o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu.

Wniesiono o uchylenie zaskarżonego postanowienia w części zawierającej orzeczenie o odrzuceniu zażalenia i rozpoznanie zażalenia złożonego przez pełnomocnika powódki w dniu 1 lipca 2010 r., a także o zmianę zaskarżonego

orzeczenia w zakresie punktu 2 - przez zasądzenie na rzecz pełnomocnika powódki kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu - według norm przepisanych, a nadto o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną świadczoną w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pełnomocnik skarżącej poniósł, że Sąd Okręgowy przyjął, że termin do wniesienia zażalenia upłynął dla powódki w dniu 7 kwietnia 2010 r., bowiem 31 marca 2010 r. została ona pouczone, że zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 18 lutego 2010 r. przysługuje do Sądu Najwyższego i może zostać wniesione wyłącznie przez profesjonalnego pełnomocnika. Zatem Sąd Okręgowy uzależnił początek biegu terminu do wniesienia zażalenia od skutecznego pouczenia powódki. Sąd, uznając z jednej strony konieczność pouczenia powódki, pouczył ją jednak w sposób niepełny, nie wskazał bowiem terminu, w jakim powódka miałyby wnieść zażalenie bądź wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, „w tym Sąd nie pouczył powódki o konsekwencjach terminu wystąpienia z wnioskiem o pełnomocnika z urzędu, na gruncie terminu do wniesienia zażalenia wskazanego w art. 124 § 2 k.p.c.”. Brak odpowiedniego pouczenia w sytuacji, gdy w świetle istniejących okoliczności pouczenie to jest niezbędne, nie może rodzić dla powódki negatywnych skutków procesowych. Nie może w szczególności prowadzić do uznania, że powódka wniosła o ustanowienie pełnomocnika z urzędu po upływie terminu do wniesienia zażalenia, gdy Sąd przyjął, że termin ten liczony jest od doręczenia powódce pouczenia, zaś w pouczeniu tym nie wskazał, ile termin ten wynosi. Nie można również uznać, że nie istniała potrzeba pouczenia powódki o terminie do wniesienia zażalenia, gdyż powódka nie mogła wnieść go osobiście, bowiem dotrzymanie tego terminu miało znaczenie dla sytuacji procesowej powódki w świetle art. 124 § 2 k.p.c.

Pełnomocnik skarżącej wskazał także, że delegację do zastępstwa z urzędu w przedmiotowej sprawie doręczono mu w dniu 28 czerwca 2010 r. Pełnomocnik podjął niezwłocznie odpowiednie działania – dnia 29 czerwca 2010 r. zapoznał się z aktami sprawy, a w dniu 1 lipca 2010 r. wniósł zażalenie. Dopełnił zatem zawodowej staranności, co uzasadnia zasądzenie wynagrodzenia na jego rzecz.

Dalej wywiedziono w zażaleniu, że pełnomocnik skarżącej nie znalazł żadnych podstaw do złożenia poprawnego wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 18 lutego 2010 r., któremu powódka uchybiła przez niemal osiem tygodni (licząc od dnia 7 kwietnia 2010 r.), bowiem „wniosek w tej materii musi zawierać wskazanie przesłanek przemawiających za przyjęciem, że uchybienie terminowi nie było przez powódkę zawinione, a także wniosek musi zostać złożony w ciągu siedmiu dni od ustania przeszkody”. Ponadto stwierdzono, że skoro Sąd wyznaczył dla powódki pełnomocnika z urzędu, „który uczynił w sprawie to co uznał za możliwe – powołał się na art. 124 § 2 k.p.c. winien otrzymać odpowiednie wynagrodzenie za pomoc prawną świadczoną z urzędu, nawet jeśli Sąd uznał, że wykonane przezeń czynności miały miejsce po upływie terminu, który był już przekroczony w dniu wyznaczenia pełnomocnika z urzędu ”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione. Przede wszystkim podkreślić należy, że wbrew stanowisku Sądu Okręgowego termin do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 18 lutego 2010 r., doręczone powódce w dniu 25 lutego 2010 r., upłynął z dniem 4 marca 2010 r. Stosownie bowiem do treści art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 394 § 2 k.p.c., termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy i liczy się od doręczenia postanowienia, a gdy strona nie zażądała w terminie przepisanych doręczenia postanowienia zapadłego na rozprawie - od ogłoszenia postanowienia. Uchybienie przez sąd obowiązkowi należytego pouczenia strony działającej bez adwokata lub radcy prawnego co do przysługujących środków odwoławczych może uzasadniać przywrócenie terminu do ich wniesienia (por. postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 5 września 1997 r., III CKN 389/97, LEX nr 50531, dnia 19 grudnia 1997 r., II CZ 149/97, LEX nr 50616), natomiast nie ma wpływu na bieg terminu do wniesienia środka zaskarżenia. Termin do wniesienia zażalenia jest terminem ustawowym i procesowym. Niedopuszczalne jest zatem jego przedłużenie przez sąd lub przewodniczącego - także w sytuacji braku obowiązkowego pouczenia o sposobie i terminie wniesienia środka zaskarżenia przy doręczeniu stronie odpisu postanowienia z uzasadnieniem

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2009 r., II PZ 18/09, LEX nr 574536).

Podkreślić też należy, że powódka nigdy (nawet w pouczeniu z dnia 23 marca 2010 r.) nie została poinformowana o terminie do wniesienia zażalenia do Sądu Najwyższego (o treści art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 394 § 2 k.p.c.), a jedynie o treści art. 394¹ § 2 k.p.c. i art. 87¹ k.p.c., co w pełni dawało podstawę jej pełnomocnikowi do złożenia wniosku o przywrócenie terminu do dokonania tej czynności procesowej – w szczególności, jeśli po zawiadomieniu go o ustanowieniu pełnomocnikiem powódki niezwłocznie podjął stosowne czynności. Powyższe pozwala uznać za trafny pogląd, że Skarb Państwa nie może ponosić kosztów czynności procesowo wadliwych, a dokonanych przed podmiot fachowy, powołany specjalnie po to, aby do wadliwości takich nie dopuścić i uchronić stronę przed ich proceduralnymi skutkami.

Co zaś się tyczy przepisu art. 124 § 2 k.p.c., w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr .7, poz. 45), to obowiązuje on od dnia 19 kwietnia 2010 r. Nie mógł mieć więc zastosowania w niniejszej sprawie, skoro termin do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 18 lutego 2010 r. upłynął przed jego wejściem w życie.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji .

Za utrwalony należy uznać pogląd, że czynności adwokata ustanowionego przez sąd, które są sprzeczne z zasadami profesjonalizmu, nie uzasadniają przyznania mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 123, z dnia 14 sierpnia 1997 r., II CZ 88/97, OSNC 1998, nr 3, poz. 40 oraz z dnia 20 września 2007, II CZ 69/07, OSNC 2008 nr 3, poz. 41). Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym zażalenie uznał, że nie jest udzieleniem pomocy prawnej sporządzenie zażalenia na postanowienie o odrzuceniu postanowienia z powodu przekroczenia terminu do jego zaskarżenia, w którym podniesiono okoliczności mogące wyłącznie stanowić podstawę do przywrócenia terminu do dokonania tej czynności procesowej.